

DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.67.297-309>

УДК 725.364-1

Сільник Олександра Іванівна,

доцент кафедри архітектурного проектування та інженерії,

Національний університет «Львівська політехніка»

oleksandra.i.silnyk@lpnu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-4546-3319>

Стоцько Ростислав Зіновійович,

доцент кафедри нарисної геометрії та інженерної графіки,

Національний університет «Львівська політехніка»

rostyslav.z.stotsko@lpnu.ua

<http://orcid.org/0000-0003-0944-5914>

ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ ТОРГІВЕЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МАЛИХ ПОСЕЛЕНЬ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анотація: у статті висвітлено класифікацію торгівельних закладів малих поселень Львівської області та їх проблематику, розглянуто чинники, що впливають на їх сучасне функціонування. Проаналізовано особливості планування будівель торгових закладів, архітектурно-композиційне вирішення та містобудівне розташування. Обґрунтовано закономірності формування та розвитку об'єктів комерційного призначення у малих населених пунктах.

Ключові слова: торгові заклади; крамниця; архітектурно-планувальне рішення; об'єднано-територіальні громади Львівської області; забудова радянського, пострадянського періоду; громадські приміщення; архітектурно-планувальна структура крамниць; заходи безпеки.

Постановка проблеми. Архітектура українського села має свій характер та власні естетичні мотиви. Історія сіл західної України налічує не одне століття і нашарування досвіду дає ґрунт для розвитку туристичної інфраструктури. Забудова поселення переважно малоповерхова – це є однородинні житлові будинки з присадибними ділянками; громадські, торгівельні та виробничі будівлі та споруди. Громадська забудова – адміністративні, культурно-побутові та комерційні будівлі мають важливу роль в житті громади, проте досі залишається на етапі формування. Політична та економічна ситуація в країні сьогодні диктує нові умови для повноцінного функціонування громадян. Нормування громадської забудови у селі на сьогодні є недосконалим. Недостатня кількість досліджень та швидкий темп трансформації містобудівної системи дають простір для подальшої роботи щодо аналізу існуючої забудови та її реновації.

Особливість Львівської області як туристичного осередку має вплив на формування громадської забудови і безпосередньо торгових закладів. Досліджені сільські поселення – це як правило представники об'єднаних територіальних громад, що задіяні у сільському господарстві а також у туристичній інфраструктурі області. Варто зазначити, що розвиток малого бізнесу як особливого виду господарської діяльності є гарною умовою для стабільної економіки у громадах. А якщо розглядати в контексті торгових закладів – гнучкість у справі комерції, що може поєднувати в собі різні напрямки підприємництва. Заклади малого бізнесу розглядаються не лише як джерело робочих місць та зайнятості, але й як елемент, що формує забудову села, його композиційну виразність. Тому цілком природно постає питання дослідження архітектури закладів торгівлі у селах та містечках Львівської області.

Низка факторів, що впливають як на архітектуру так і на подальший маркетинговий розвиток магазинів має тенденцію змінюватись з часом. Дослідження та узагальнення особливостей проектування а також формування архітектурно-планувальних вирішень закладів торгівлі малих поселень відкриває можливість для створення сучасних моделей крамниць та маркетів характерних для Львівської області з подальшим впровадженням в реальне будівництво.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження спрямовані на висвітлення забудови та розпланування сільських поселень активно ведуться спеціалістами в різних наукових напрямках. Обговорення особливостей громадської забудови у селах дає можливість для вирішення низки проблем в їх експлуатації та відповіді на питання, що стосуються економічного росту та розвитку культурно-побутової структури поселень. Огляд наукових досліджень показує, що: високий рівень інтересу до питання дослідження торгових закладів є виправданий. Тут доречно звертати увагу на праці архітектрів, конструкторів, а також роботи соціально-економічного, маркетингового характеру, так як це напряму пов'язано з архітектурою магазинів та їх рентабельністю. На сьогодні багато дослідників вже розглядали проблему розвитку комерційних об'єктів у невеликих населених пунктах та селах – Костюченко Д. [8], Мазур А., Мазур С. [13, 14], Vamidele A.[22] тощо. Розвитку архітектури громадських закладів сільських поселень, їх архітектурно-планувальні особливості було присвячено низку публікацій Гнесь Л. [1 - 4], Сільник О. [18 - 20]. Типологічні аспекти та питання нормування громадської забудови висвітлені Ліндою С. [11], Данчак І. [5]. Розвиток планування та забудови висвітлено Лоїк Г. [9], Шульга Ю. [10], туристичний потенціал поселень розглядає Панченко Т. [17].

Мета і завдання статті – висвітлити чинники впливу та досвід проєктування торгівельних закладів малих поселень Львівської області, встановити закономірності розвитку та формування архітектурно-планувальних, стильових особливостей та їх значення для сучасної архітектурно-будівельної практики.

Обговорення проблеми. Торгівельні об'єкти у сільських поселеннях призначені для комерційної діяльності, вирішення дозвілля, надання послуг побутового характеру – виконують важливу функцію у побуті людей. Архітектурні вирішення сільських крамниць мають особливий характер та стиль, що відповідають середовищу у якому знаходяться. Архітектура сільського поселення, зазвичай, вирізняється своєрідністю, пронизаною природно-кліматичними особливостями місцевості. Визначення простору села також є процесом, керованим культурними, соціальними, менталітетом населення і традиційними факторами.

Заклади торгівлі, Львівської області – є об'єктами, що переважно, належать до малого та середнього бізнесу, наразі, досить привабливі з точки зору інвестицій та формування архітектурного простору малих поселень. Такі заклади є цінними завдяки гнучкості у застосуванні торгово-розважальної та побутової сфери життя територіальних громад; мають свої особливості, що продиктовані містобудівними, природно-кліматичними, соціально-економічними, чинниками. Розвиток архітектури торгових закладів у невеликих поселеннях Львівщини має неоднорідний характер і залежить від особливостей локації та напрямку господарської діяльності місцевих мешканців. Аналіз населених пунктів у містобудівній структурі дає можливість виділити кілька основних типів – поселення прив'язані до автомагістралей державного значення (Вислобоки, Страдч, Братковичі тощо), прикордонні поселення (Мостиська, Глинці тощо), поселення розташовані біля урбанізованого львівського простору (Малехів, Зимна Вода, Сокільники тощо) та поселення прив'язані до територій з рекреаційними ресурсами (Верешиця, Майдан, Нагуєвичі тощо). Завдяки класифікації населених пунктів можна виділити закономірність у потребах закладів торгово-побутового обслуговування. Важливо зазначити, що частина поселень Львівської області має прив'язку до «зовнішніх потоків покупців» та спрямована на обслуговування «транзитних» відвідувачів. Аналіз характеру споживачів дає можливість виявляти не лише потреби у ніші торгівлі, але й у напрямку формування забудови – її планування та стильових і композиційних рішень.

Аналіз та класифікація торгових закладів Львівської області дає можливість встановити кілька типів забудови – за характером розташування у

містобудівній структурі населених пунктів, за архітектурно-планувальним вирішенням, конструктивними якостями та маркетинговими особливостями.

За характером розташування можна виділити магазини, що збудовані в структурі поселень та за межами сельбищних зон – переважно прилеглі до магістралей. Крамниці на території сіл, що розташовуються в центрі, були збудовані в радянський період у 70 – 80 роках за типовими проектами і досить схожі між собою (Рис 1, 2) [12]. Планувальне вирішення тут центричне, досить просте і на сьогодні не відповідає марчендайзинговим вимогам сучасного торговельного процесу. Будівлі як правило мають площинні конструктивні схеми, їх інженерні обладнання не справляються з забезпеченням комфортного середовища для працівників та відвідувачів торгових залів, правильного зберігання продуктів у підсобних приміщеннях. Загальний стан у більшості магазинів потребує переобладнання, або, навіть, повної утилізації. Більшість торгових закладів, мають змішаний набір продуктів – тут можна придбати бакалію, молочні та кулінарні вироби, а також одяг і побутове приладдя для господарства. Одночасно торгові заклади обладнані сезонними майданчиками для відпочинку – літніми кафе. Є ще один тип магазину, пов'язаний з конкретним виробником – фермером, який виробляє певний продукт. Це може бути м'ясо-молочний магазин, або магазин кераміки, квітів тощо. Такі торгові заклади зазвичай розташовуються безпосередньо в межах господарства, або у громадських центрах з високою щільністю населення для оптимальної реклами продукції.

Рис. 1. Продуктовий магазин
у с.Воля Добростанська Яворівського району
Львівської області

Рис. 2. Магазин у с. Раделичі
Стрийського району Львівської області

У громадських адміністративних будівлях сільських поселень, досить часто можна побачити облаштовані крамниці в приміщеннях, які вже не використовуються за початковим призначенням (Рис 3.). Також практикуються переобладнання існуючих житлових будівель у селі під заклади торгівлі (Рис. 4.

с. Оглядів у житловому будинку колишнього священника влаштовано продуктову крамницю).

В межах житлових кварталів мешканці сіл облаштовують власні садиби для комерційної справи. Інколи крамниця може бути частиною житлового будинку підприємця (Рис. 5), де власник ділянки може фігурувати архітектором і будівельником одночасно [1, 3]. В таких випадках крамниці мають своєрідний зовнішній вигляд та цікаве планування, часто обділене нормативними обмеженнями та логічними формами будівлі.

Будівництво торговельних павільйонів в основі яких лежить металевий каркас є досить бюджетним та швидким у реалізації варіантом. Такі малі архітектурні не складно змоделювати на невеликій території та вирішити інженерне наповнення для необхідного виду комерційної діяльності.

Рис. 3. Торговий заклад у с.Оглядів,
Червоноградського району
Львівської області

Рис. 4. Крамниця с.Оглядів
Червоноградського району
Львівської області

Магазини, що розташовані біля магістралей, або окремо на присадибній ділянці зазвичай вирішують найпростішим каркасним методом та максимально швидко облаштовують всім необхідним для ведення торгівлі. Придорожні крамниці переважно є продуктовими та осередками для швидкої їжі. Зміна сезонів впливає на кількість відвідувачів, проте мінімальна споруда МАФу не завжди здатна передбачити оптимальний набір допоміжних приміщень з врахуванням потреб покупців та зберігання продукції. Місцеві органи, зазвичай, своєрідно ставляться до приватного будівництва. Як правило не контролюють і не обмежують приватної ініціативи підприємців під час зведення і подальшого існування крамниць, які ведуть до низки негативних наслідків. Аналіз крамничок в більшості випадків підтверджує, відсутність прив'язки будівель до планувальних обмежень згідно встановлених нормативів, де фіксується відстань до будинків та інших споруд. Підприємницька діяльність продавців у мініатюрних павільйонах часто виходить за межі стін крамниць

громіздким набором асортименту продукції, яка не завжди має належне зберігання згідно з вимогами виробника.

Рис.5. Мінімаркет у структурі сільської садиби, с.Добростани Яворівського району Львівської області.

Рис.6. Продуктова крамниця в Братковичах, Львівського району Львівської області.

Села, або невеликі поселення, що розташовані поряд з Львовом виконують функцію спальних районів (Дубляни, Підбірці, Малехів, Рясне Руське тощо) на сьогодні забезпечені універсальними маркетами торгових представників, які будують власні об'єкти за готовими модульними стандартами (АТБ, Руквичка тощо). Зазвичай такі будівлі влаштовують ближче до автомагістралей з розрахунком також на транзитних покупців. Архітектурно-композиційна особливість таких торгових закладів, нажаль позбавлена індивідуальності, характерної для місцевості неовернакулярної родзинки.

Рис. 8. Торговий заклад м. Дубляни, входить до складу Шевченківського району м.Львова

Рис. 9. Торговий заклад у смт Шкло Яворівського району Львівської області

Рис. 10. Торговий заклад у м. Буськ, центра громади в Золочівському районі Львівської області

Загалом, в результаті аналізу було виявлено наступні типи торгових закладів: великі торгові центри, що розташовані на межі сільських поселень та великих міст (продукти, промислові товари, харчування, розваги, одяг, адміністративне обслуговування); торгові заклади, що розташовані біля транзитних магістралей (продукти, харчування), які поступово витісняються сучасними атозаправками; торгові заклади, що розташовані в центральних частинах поселень (продукти, будівельні матеріали, харчування, одяг, побутові товари); торгові заклади, що розташовані в житлових кварталах сільських поселень (продукти, харчування). Великі торгові заклади, що лежать на околицях Львова, задовільняють потреби покупців та мають логічне розпланування, забезпечені належним інженерним обладнанням, паркомісцями і під'їздами, виділяються сучасним екстер'єром з набором архітектурних деталей позбавлених традиційних акцентів. Крамниці на теренах поселень практично не відповідають прийнятим засадам з конструктивної, стильової та нормативної позицій. Найчастіше це є будівлі зведені в попередньому столітті, які потребують реновації для подальшої експлуатації.

Забудова сіл Львівської області сформована пасторальними спорудами наближених до регіонального ландшафту з традиційними елементами місцевості [18, 19]. Елементи, які дають можливість ідентифікувати населений пункт не лише на карті, але й виділити його між іншими поселеннями є важливими для формування цілісного архітектурного простору. Використання характерних архітектурних деталей – дерев'яне різьблення, вальмова форма даху, формування галерейних терас – створюють відповідний настрій для відвідувачів та своєрідну відзнаку мандрівки. Доцільність місцевої ідентичності громадської архітектури в контексті Львівської області вже неодноразово підтверджена вітчизняними та закордонними туристами, а також досвідом країн, де налагоджена інфраструктура відпочинку. Потоки туристів у Львівській області, розвиток підприємництва на сучасному рівні дають можливість розвиватись закладам торгівлі у різних напрямках.

Важливим чинником у формуванні забудови крамничок є їх функціональне наповнення. Саме характер надання послуг, асортимент продуктів харчування і можливих необхідних побутових знарядь чи навіть пам'ятних сувенірів, певним чином впливають на розпланування будівлі. Вивчення потреб споживачів підтверджує доречність для формування саме багатофункціональних крамничок. В такому випадку є потреба звернути увагу на коефіцієнт установленої площі (евакуаційні проходи, підсобні та складські приміщення, торгову залу). Будівлі магазинів прив'язані до потоків туристів поряд автомобільних шляхів популярні своєю універсальністю де можна не лише

придбати потрібні товари, але й відпочити, випити кави чи скуштувати страву, що є характерною для визначеної місцевості.

Висновки. На фоні сучасного активного розвитку підприємницької діяльності спричиненою низкою соціально-політичних подій комплексні дослідження, що могли б висвітлити характер та закономірності архітектури торгових закладів сіл та селищ західної України відсутні. Існуюча нормативна література не виділяє заклади торгівлі за типами населених пунктів та їх прив'язки до місцевих традицій та особливостей. Через відсутність «місцевої архітектурної цензури» забудова приватних крамниць досить часто висвітлює смаки підприємця, які не завжди сприяють формування вдалого архітектурного осередку вулиць.

Для вирішення проблеми проектування торгових закладів слід врахувати фактори, що розвивають забудову та потреби які формуються населенням на даний час: передбачення заходів безпеки у період повітряних тривог, врахування приміщень для розташування генераторів та іншого обладнання щоб забезпечити електропостачання локально. Враховуючи перелічені елементи, що формують комерційну архітектуру варто відзначити, що вона потребує вдосконалення з боку архітектурно-планувальних особливостей. Найчастіші проблеми які виникають при роботі торгових закладів – це поєднання їх в існуючій містобудівній мережі які диктують: необхідність враховувати потоки доставки продуктів та напрямки руху відвідувачів, розташування паркомісць для гостей закладу окремо від господарських зон будівель, влаштування смітників з розрахунком санітарних відстаней між житлом та іншими існуючими будівлями поряд.

З метою виявлення оптимальних варіантів для проектування та розвитку торгових закладів доцільно приділяти увагу місцевим традиціям в архітектурі та побуті, одночасно з встановленими закономірностями у потребах споживачів та сприятливого розвитку інвестицій. Дослідження закладів торгівлі в контексті містобудівних особливостей та потреб населення висвітлює чіткі напрямки для вдосконалення сільського середовища не лише для місцевих мешканців, але й для туристів. Дослідження архітектурно-планувальних вирішень закладів торгівлі об'єднано-територіальних громад Львівської області має значення: для розвитку економіки області; покращення культурно-побутової інфраструктури населених пунктів у територіальних громадах; створення додаткових робочих місць та покращення якості життя у віддалених селах.

Список джерел

1. Гнесь Л.Б. Архітектура житлової забудови малих міст Галичини кінця XIX–поч. XX ст. *Містобудування та територіальне планування*. Київ: КНУБА, 2023, Вип. 83. С. 51 – 62. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815X.2023.83.51-62>
2. Гнесь Л.Б. Роль транспортних мереж в економічному розвитку сільських поселень. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2022, Вип. 63. С. 124-134. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.63.124-134>
3. Гнесь Л. Проблеми розпланування сельбищних територій сільських поселень у сучасних ринкових умовах. Досвід та перспективи розвитку міст України теорія і практика прийняття містобудівних рішень: наук.–техн. Зб–К.: Діпромісто. № 22. С. 222 – 232.
4. Гнесь Л.Б. Перспективи розвитку типології сучасного українського села. *Містобудування та територіальне планування*. Київ: КНУБА, 2022, Вип. 80. С. 131 – 141. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815X.2022.80.131-141>
5. Данчак І.О., Сільник О.І. Закономірності формування сільської громадської забудови в сучасних умовах розвитку. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. Київ: КНУБА, 2022, Вип. 64. С. 261-272. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.261-272>
6. ДБН В.2.3-5-2001. Вулиці та дороги населених пунктів. Держбуд України Київ – 2001
7. ДБН Б2.2-12:18. Планування і забудова територій. Київ Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України 2018.
8. Костюченко Д.Л. Розвиток сільських територій в Україні: проблеми та перспективи. Ефективна економіка. № 4, 2017р. Доступно: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5556>
9. Лоїк Г.К. Проектування будівельних генеральних планів : посіб. для вищ. навч. закл. / Г. К. Лоїк. - К. ; Ірпінь : Перун, 2005. - 120 с.: табл., рис. - Бібліогр.: с. 119.
10. Лоїк Г.К., Шульга Ю.М. Село українська архітектурна традиція. Архітектура: зб. наук. праць. №486. 2003р., Львів: Вид-во Нац ун-ту «Львівська політехніка». С. 348 – 359.
11. Лінда С.М. Архітектурне проектування громадських будівель і споруд Архітектурне проектування громадських будівель і споруд : навч. посіб. – Л. : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2010. — 605 с.
12. Маханько Б.А., Моисеева С.Б., Плотникова А.С. Архитектурно-планировочная структура общественных центров сельских поселков. Москва Стройиздат. 1982р., 108 с.

13. Мазур А.Г., Дмитрик О.В. Господарства населення як економічна категорія та суб'єкт облаштування сільських територій. Економіка. Фінанси. Менеджмент. №11. 2016 р., Доступно: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3392.pdf>

14. Мазур С.А. Інфраструктурне забезпечення розвитку сільських територій. Економіка. Фінанси. Менеджмент. №3 2017 р., Доступно: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3542.pdf>

15. Закон України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року». Доступно: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF/page4>

16. Петрук С.Л. Малі міські поселення України: аналіз сучасного соціально-економічного стану та проблем розвитку. Український географічний журнал - 2011, № 4. 50-54 с.

17. Панченко Т.Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура: монографія. - К.: Логос, 2009. – С. 176.

18. Сільник О.І. Архітектурно-планувальна композиція у формування сільських поселень України. Вісник Львівського національного аграрного університету: архітектура і сільськогосподарське будівництво. №19. 2018 р., С.144-146.

19. Сільник О.І. Тенденції розвитку та напрямки реновації сільських поселень України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Архітектура» № 2 (4), 2020 р. 178-185 с.

20. Товбич В.В. Головні системні принципи формування поліфункціональних транспортних вузлів. *Містобудування та терит. планув.* Київ: КНУБА, 2004, Вип. 18. С. 236-244.

21. Bamidele A. Universal concept of rural development problems: An analysis in Onajide M.O. et. fl. 1990, P. 3-25.

References

1. Hnes, L.B. (2023). Arkhitektura zhytlovoi zabudovy malykh mist Halychyny kintsia 19 –poch. 20 st. [Architecture of residential buildings in small towns of Galicia in the late 19th and early 19th centuries. 20th century] *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*. K. KNUBA – Vyp. 83. S. 51 – 62. DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815X.2023.83.51-62> (in Ukrainian)

2. Hnes, L. (2022). THE FUNCTION OF TRANSPORT NETWORKS IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL SETTLEMENTS. *Current Problems of Architecture and Urban Planning*, (63), 124–134. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.63.124-134> (in Ukrainian)

3. Hnes, L.B. (2010). Problemy rozplanuvannia selbyshchnykh terytorii silskykh poselen u suchasnykh rynkovykh umovakh. [Problems of planning of settlement

territories of rural settlements in modern market conditions.]. Dosvid ta perspektyvy rozvytku mist Ukrainy teoriia i praktyka pryiniattia mistobudivnykh rishen: nauk.–tekh. Zb–K.: Dipromisto. № 22. – P-p. 222 – 232. (in Ukrainian)

4. Hnes, L.B. (2022). Perspektyvy rozvytku ty polohii suchasnoho ukrainskoho sela. [Prospects for the development of the typology of the modern Ukrainian village]. K. KNUBA, 2022. Issue 63. P-p. 131 – 141. (in Ukrainian)

5. Danchak, I., & Silnyk, O. (2022). PATTERNS OF THE FORMATION OF RURAL PUBLIC BUILDING IN MODERN CONDITIONS OF DEVELOPMENT . Current Problems of Architecture and Urban Planning, (64), 261–272. DOI: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.261-272> (in Ukrainian)

6. DBN V.2.3-5-2001. Vulytsi ta dorohy naselenykh punktiv. [Streets and roads of settlements.] Derzhbud Ukrainy Kyiv – 2001. (in Ukrainian)

7. DBN B2.2-12:18. Planuvannia i zabudova terytorii. [Planning and construction of rural settlements.] Kyiv Ministerstvo rehionalnoho rozvytku budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy 2018. (in Ukrainian)

8. Kostiuchenko, D.L. (2017). Rozvytok silskykh terytorii v Ukraini: problemy ta perspektyvy. [Rural development in Ukraine: problems and prospects.] Efektyvna ekonomika. № 4, [online]. Dostupno: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5556> (in Ukrainian)

9. Loik, H.K. (2005) Proektuvannia budivelnykh heneralnykh planiv : posib. dlia vyshch. navch. zakl. / H. K. Loik. - K. ; Irpin: Perun, - 120 s.

10. Loik, H.K., Shulha, Yu.M. (2003). Selo ukrainska arkhitekturna tradytsiia. [The village is a Ukrainian architectural tradition.] Arkhitektura: zb. nauk. prats. № 486. Lviv: Vyd-vo Nats un-tu «Lvivska politekhnik». P-p. 348 – 359. (in Ukrainian)

11. Linda, S.M. (2010). Arkhitekturne proektuvannia hromadskykh budivel i sporud Arkhitekturne proektuvannia hromadskykh budivel i sporud: navch. posib. – L.: Vyd-vo Nats. un-tu «Lvivska politekhnik». — 605 s. (in Ukrainian)

12. Makhanko, B.A., Moyseeva, S.B., Plotnykova, A.S. (1982). Arkhitekturno-planirovochnaia struktura obshchestvennykh tsentrov selskykh poselkov. [Architectural and planning structure of public centers of rural settlements.] Moskva Stroiyzdat. 108 s. (in Russian);

13. Mazur, A.H., Dmytryk, O.V. (2016). Hospodarstva naselennia yak ekonomichna katehoriia ta subiekt oblashtuvannia silskykh terytorii. [The state of the population as an economic category and the subject of the obstruction of the rural territories.] Ekonomika. Finansy. Menedzhment. №11. [online]. Dostupno: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3392.pdf> (in Ukrainian)

14. Mazur, S.A. (2017). Infrastrukturne zabezpechennia rozvytku silskykh terytorii. [Infrastructural security for the development of rural areas.] Ekonomika.

Finansy. Menedzhment. №3 [online]. Dostupno: <http://efm.vsau.org/files/pdfa/3542.pdf> (in Ukrainian)

15. Zakon Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi prohramy rozvytku ukraïnskoho sela na period do 2015 roku». [Law of Ukraine "On approval of the State target program for the development of Ukrainian villages for the period up to 2015"] [online]. Dostupno: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1158-2007-%D0%BF/page4> (in Ukrainian)

16. Petruk, S.L. (2011). Mali miski poselennia ukraïny: analiz suchasnoho sotsialnoekonomichnoho stanu ta problem rozvytku. [Small urban settlements of Ukraine: analysis of the current socio-economic situation and development problems.] Ukrainyskyi heohrafichnyi zhurnal -№ 4. P-p. 50-54 (in Ukrainian)

17. Panchenko, T.F. (2009). Turystychnе seredovyshe: arkhitektura, pryroda, infrastruktura: monohrafiia. [Tourist environment: architecture, nature, infrastructure: monograph.] - K.: Lohos, – S. 176. (in Ukrainian)

18. Silnyk, O.I. (2018). Arkhitekturno-planuvalna kompozytsiia u formuvannia silskykh poselen Ukrainy. [Architectural and planning composition in the formation of rural settlements of Ukraine.] Visnyk Lvivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu: arkhitektura i silskohospodarske budivnytstvo. №19, P-p. 144-146. (in Ukrainian)

19. Silnyk, O.I. (2020). Tendentsii rozvytku ta napriamky renovatsii silskykh poselen Ukrainy. [Development trends and directions of renovation rural settlements of Ukraine.] Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Seriia: «Arkhitektura» № 2 (4), P-p. 178-185. (in Ukrainian)

20. Tovbych, V.V. (2004). Holovni systemni pryntsypy formuvannia polifunktsionalnykh transportnykh vuzliv. [The main system principles of formation of multifunctional transport universities.] Mistobuduvannia ta teryt. planuv. - Vyp. 18. - P-p. 236-244. (in Ukrainian)

21. Bamidele, A. (1990). Universalna kontseptsiiia problem silskoho rozvytku: An analysis in Onajide M.O. [Universal concept of rural development problems: An analysis in Onajide M.O.] et. fl. P-p. 3-25.(in English)

Annotation

Oleksandra Silnyk, Associate Professor of the Department of Architectural Design and Engineering. Lviv Polytechnic National University.

Rostyslav Stotsko, Associate Professor of the Department of Architectural Design and Engineering. Lviv Polytechnic National University.

Patterns of the formation of the architecture of commercial establishments of small settlements of the Lviv region

The peculiarity of the Lviv region as a tourist center has an impact on the formation of public buildings and directly on commercial establishments. A number of factors affecting the architecture and economic development of stores change every day. The study of trade establishments of small settlements opens up an opportunity for the creation of modern models of shops and markets characteristic of the Lviv region with subsequent implementation in real construction.

The analysis and classification of commercial establishments in the Lviv region makes it possible to establish several types of buildings - according to the nature of the location in the urban structure of settlements, according to architectural and planning solutions, constructive qualities and marketing features. Large commercial establishments located on the outskirts of Lviv satisfy the needs of buyers and have a logical layout, are equipped with appropriate engineering equipment, parking spaces and entrances, stand out with a modern exterior devoid of individuality. Shops on the territory of the settlements practically do not meet the accepted principles from a constructive, stylistic and normative point of view. Most often, these are buildings erected in the previous century, which need renovation for further operation.

In order to identify optimal options for the design and development of retail establishments, it is advisable to pay attention to local traditions in architecture and everyday life, at the same time as established patterns in consumer needs and favorable investment development. The study of trade establishments in the context of urban planning features and the needs of the population highlights clear directions for improving the rural environment not only for local residents, but also for tourists. The study of architectural and planning solutions of trade establishments of united territorial communities of the Lviv region is important: for the development of the region's economy; improvement of the cultural and household infrastructure of settlements in territorial communities; creating additional jobs and improving the quality of life in remote villages.

Key words: shopping establishments; shop; architectural and planning decision; united territorial communities of Lviv region; buildings of the Soviet and post-Soviet period; public premises; architectural and planning structure of shops; security measures.